

Sisäisen valvonnan selonteko 2023

Pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut

Sisällys

1 JOHDANTO	4
2 SISÄINEN VALVONTA	4
3 TOIMIALAN TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS JA TOIMINTA-AJATUS	5
3.1 Pelastustoimen palvelut.....	6
3.2 Ensihoitopalvelut	6
3.3 Riskienhallinta ja onnettomuuksien ehkäisy	6
3.4 Turvallisuuspalvelut	7
4 SISÄISEN VALVONNAN SUUNNITELMA JA RAPORTTI	7
4.1 YLEISET KYSYMYKSET.....	8
4.1.1 Keskeiset palvelutasopäätöksen haasteet.....	8
4.1.2 Varautuminen toiminnan häiriötilanteisiin (pandemia, työtaistelut, varautuminen)	8
4.1.3 Tietoturva- ja tietosuoja: asiakirjahallinta, tietojen ja tietojärjestelmien käyttö, lokitietojen tarkastaminen	9
4.1.4 Painopiste 2023: omavalvonnan toteutuminen	9
4.1.5 Painopiste 2023: määräaikojen noudattaminen palveluihin pääsyn tai palvelun osalta	10
4.2 JOHTAMINEN	10
4.2.1 Johtoryhmien kokoukset, työpaikkakokoukset ja päätösten valvonta sekä otto- oikeuden toteutuminen säännösten mukaisesti	10
4.3 HENKILÖSTÖ	11
4.3.1 Työkuorma ja henkilöstöressurssien kohdentaminen.....	11
4.3.2 Kehityskeskustelut, vuosilomat, täyttölumat	12
4.3.3 työyksiköiden säännölliset tapaamiset, henkilöstön työhyvinvointi	12
4.3.4 Painopiste 2023: säännöllisen työajan seurannan järjestäminen ja työaikapoikkeamien hallinta.....	12
4.4 TALOUS	13
4.4.1 Taloussuunnitelmassa pysyminen ja talouden toteuman seuranta	13
4.4.2 Poikkeamat.....	13
4.4.3 Investoinnit ja hankinnat, palvelujen myynti.....	14
4.4.4 Taloudellisuus- ja tuottavuusohjelman vaikutukset toimintoihin.....	14

4.5 HANKINNAT	14
4.5.1 Hankintavaltuudet, kilpailutusprosessit, sopimusten sisältöjen valvonta	14
4.6 RISKIENHALLINTA	14
4.6.1 Haitta- ja vaaratilanteet potilaille / asiakkaille, HaiPro-ilmoitusten käsittely	14
4.6.2 Riskien arviointi ja työturvallisuusriskien kartoittaminen	15
4.7 TOIMIALAN OMAT SISÄISEN VALVONNAN KOHTEET 2023.....	15
5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	15
5.1 Toimialalla havaittuja merkittäviä poikkeamia.....	15
5.2 Kehittämiskohteita tulevalle vuodelle	16
5.3 Toteutuneet ja merkittävimmät riskit sekä riskienhallinta.....	17
LÄHTEET	19

1 JOHDANTO

Aluevaltuusto on hallintosäännön 35 §:n mukaisesti päättänyt hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista 30.5.2022 § 80. Hallintosäännön 36 §:n mukaan aluehallituksen tehtävänä on huolehtia hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Hallintosäännön 108 §:n perusteella aluehallitus hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat.

Julkisen toiminnan luotettavuus edellyttää riittävää valvontaa. Valvonnan ja riskienhallinnan avulla pyritään saamaan varmuus siitä, että toiminta on järjestetty päätösten mukaisesti ja organisaatiolle asetetut tavoitteet ovat saavutettavissa. Sisäinen valvonta sisältää organisaation sisäiset kontrollit sekä toiminnan jatkuvan seurannan. Sisäisestä valvonnasta vastaavat kaikki tilivelvolliset (toimielinten jäsenet ja viranhaltijat) sekä esihenkilöt. Sisäinen tarkastus tukee sisäistä valvontaa. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta varmistavat hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaista toimintaa, joka käytännössä liittyy toiminnan ja talouden ohjauksen tilivelvollisuuteen, ohjaukseen sekä vastuujärjestelmään.

Tässä dokumentissa kuvataan pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut toimialan sisäisen valvonnan prosessia 2023. Sisäinen valvonta toimialalla on osa normaalia päivittäisjohtamista. Raportin liitteenä on myös hallintosääntö 44 § mukainen asiakirja.

Hallintosääntö 44 §: Kokonaisturvallisuuslautakunnan tehtävät ja toimivalta, erityistehtävät 16: *vastaa esityksen tekemisestä turvallisuus- ja varautumisjärjestelystä, keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen merkittävimmistä turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä osana sisäisen valvonnan raportointia ja toimintakertomusta.*

2 SISÄINEN VALVONTA

Sisäinen valvonta on hyvinvointialueen ja sen toimialojen toiminnan omaa valvontaa, jonka näkökulmana on, millä keinoin ja tavoin johto varmistaa, että asiat omalla vastuualueella tai vastuuyksikössä sujuvat niin kuin niiden pitäisi sujua. Sisäinen valvontajärjestelmä täyttää sille asetetun tehtävän silloin, kun johto tietää kohtuullisella varmuudella sen, miten asetetut tavoitteet on saavutettu (toiminta), onko raportointi ollut oikeellista ja luotettavaa (raportointi), onko organisaatiossa noudatettu lakeja, määräyksiä, päätöksiä ja ohjeita (säännösten mukaisuus) ja onko toimintaan osoitettuja voimavaroja käytetty järkevästi ja tarkoituksenmukaisesti ja miten esiin tullessiin väärinkäytöksiin ja poikkeamiin on puututtu (resurssien käyttö).

Sisäisen valvonnan tavoitteet liittyvät yleisellä tasolla toiminnan kustannustehokkuuden parantamiseen, laadukkaan ja läpinäkyvän hallinnon järjestämiseen sekä työn mielekkyyden turvaamiseen. Sisäisen valvonnan tavoitteet ovat: toiminnan tuloksellisuus, raportointi ja tiedon oikeellisuus, toiminnan laillisuus ja johdon antamien ohjeiden noudattaminen sekä resurssien ja omaisuuden turvaaminen ja hyödyntäminen. Pohjois-Savon hyvinvointialueen sisäisen valvonnan järjestäminen perustuu käsitemalliin, jossa sisäinen valvonta koostuu viidestä toisiinsa liittyvästä osatekijästä: valvontaympäristö, riskienhallinta, valvontatoimenpiteet, tiedonkulku ja seuranta.

Sisäisen valvonnan toimeenpanoon kuuluvat olennaisena osana yksikköjen päivittäisjohtamiseen kuuluvat valvontatoimet. Niiden avulla esihenkilöt varmistuvat siitä, että yksiköissä toimitaan tavoitteiden suuntaisesti ja annettujen ohjeiden mukaisesti. Valvontatoimet

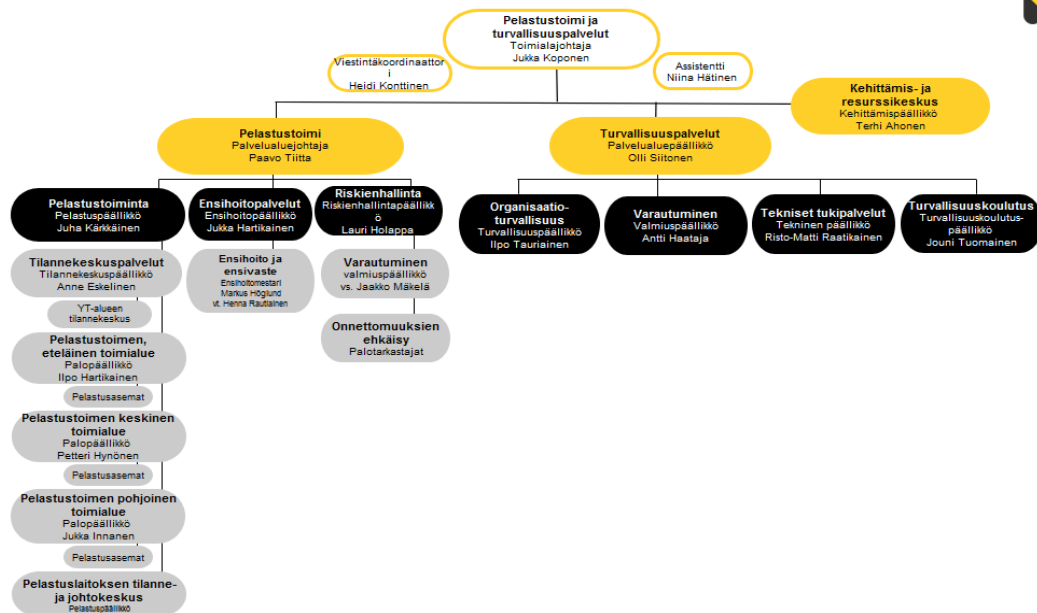
voidaan kohdistaa esimerkiksi seuraaviin asioihin: päätöksenteko, varojen käyttö, henkilöstöhallinto- ja palkat, sopimukset, tulot, kirjaamisten oikeellisuus, tietoturva ja tietosuojaja turvallisuus.

Aluehallitus antaa vuosittain toimintakertomuksessa arvion hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Selontekojen tulee perustua aluehallituksen alaisten toimielinten ja tilivelvollisten viranhaltijoiden sekä konserniyhteisöjen laatiimiin selontekoihin. Laadittujen selontekojen tulee perustua dokumentoituun aineistoon. Selonteot sisäisen valvonnan järjestämisestä, toimeenpanosta, keskeisistä havainnoista ja toimenpiteistä havaittujen puutteitten korjaamiseksi laaditaan alhaalta ylöspäin periaatteen mukaisesti.

Vuoden 2023 sisäisen valvonnan painopisteinä hyvinvointialuetasoisesti olivat omavalvonnan toteutuminen, määräaikojen noudattaminen palveluihin pääsyn tai palvelun osalta sekä työajanseurannan järjestäminen ja työaikapoikkeamien hallinta.

3 TOIMIALAN TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS JA TOIMINTA-AJATUS

Toimialalla toimii kaksi palvelualueetta, pelastustoiminta ja turvallisuuspalvelut, jotka edelleen jakautuvat kahdeksaan palveluyksikköön ja neljään toimintayksikköön.

Keskeisenä toiminta-ajatuksena on tuottaa pelastustoimi -ja turvallisuuspalvelut toimialueen vastuulle muodostuvat tehtävät mahdollisimman laadukkaasti ja asiakaslähtöisesti lainsäädännön edellyttämällä ja rahoituksen mahdollistamalla toimintatavalla.

3.1 Pelastustoimen palvelut

Pohjois-Savon pelastustoimen palvelut tuotetaan lähipalveluperiaatteiden mukaisesti maakunnan alueella sijaitsevilta 32 pelastusasemalta. Lisäksi pelastusasemaverkkoa täydentää seitsemän sopimuspalokuntien pelastusasemaa.

Pelastuslain 379/2011, 27 § mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan seuraavista tehtävistä;

- 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
- 2) pelastustoimen valvontatehtävistä;
- 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
- 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Pelastuslain lisäksi pelastustoimelle muodostuu merkittäviä tehtäviä ja vastuita valmiuslain (1552/2011) ja erityisesti Väestönsuojelu ja evakuointi -luvun osalta.

3.2 Ensihoitopalvelut

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluun kuuluvia palveluita siten, kuin hyvinvointialue siitä päättää. Ensihoitopalveluita tuotetaan Kuopion kantakaupungin, Suonenjoen ja Varkauden asemapaikoilta käsin. Ensihoitoyksiköistä (9 yksikköä) ympärivuorokautisia yksiköitä on seitsemän ja kahden yksikön toimintavalmiusaika on 12 tuntia. Yksiköt toimivat seitsemänä päivänä viikossa. Toinen 12 tunnin yksiköistä on alue-ensihoitajayksikkö, jossa työskentelee yksi ensihoitaja.

Harvaan asutuilla alueilla toiminnan tehokkuutta sekä palvelutuotantoa voidaan parantaa ensihoidon ja pelastustoiminnan integraatiolla (moniammatilliset yksiköt). Ensihoitopalvelun ja pelastustoiminnan synergiaedut näkyvät sekä ensihoidossa että pelastustoimessa muun muassa kustannustehokkuutena yhteisen henkilöstön ja kaluston muodossa.

Pelastuslaitos tuottaa myös ensihoitopalveluun kuuluvan ensivastetoiminnan (tehostettu ensiapu) koko hyvinvointialueella 31 asemapaikalta käsin. Ensivastetoiminta tuotetaan yhdessä pelastustoiminnan valmiuden yhteydessä.

3.3 Riskienhallinta ja onnettomuuksien ehkäisy

Riskienhallinta ja onnettomuuksien ehkäisy -palveluyksikön tehtävänä on vastata pelastuslain, kemikaaliturvallisuuslain ja valmiuslain mukaisista onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen/väestönsuojelun lakisääteisistä tehtävistä. Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat esimerkiksi pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä, palontutkinta, yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi, onnettomuuskehityksen seuranta, hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyden ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta, valvontatehtävät sekä valmiustarkastukset.

3.4 Turvallisuuspalvelut

Turvallisuuspalveluiden palvelualueella tuotetaan hyvinvointialueen yhteisiä kokonaisturvallisuuden, eli varautumisen, valmiuden ja organisaatioturvallisuuden palveluita. Lisäksi palvelualue tuottaa hyvinvointialueelle teknisen toimen palveluita sekä turvallisuuskoulutuspalveluita.

Valmiussuunnittelussa laaditaan ja ylläpidetään esim. valmiussuunnitelman yleinen osa, valmiusohje, erityissuunnitelmat ja yhteensovitetään toimialojen suunnitelmat. Lisäksi laaditaan organisaatioturvallisuutta koskevat ohjeet.

Varautumistehtäviin kuuluu myös:

- hyvinvointialueen kriisijohtamisvalmius normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa
- alueellisen riskiarvion laatiminen (laaja-alaisessa yhteistyössä)
- osallistuminen valmiusharjoitusten suunnitteluun ja järjestämiseen

Organisaatioturvallisuuden tehtävät liittyvät muun muassa henkilökunnan ja toimitilojen turvallisuuden varmistamiseen, vartiointipalveluihin, hälytys- ja kameravalvonnan ym. järjestelmien toiminnallisuuteen. Palveluyksiköstä ohjataan hyvinvointialueen pelastussuunnittelua ja poistumisturvallisuusselvitysten laatimista. Toimintaan kuuluu maakunnalliseen ja kunta-kohtaisiin turvallisuussuunnittelutehtäviin osallistuminen. Henkilöturvallisuusselvitykset teetetään palvelualueen toimesta kaikille niille hyvinvointialueen viranhaltijoille ja työntekijöille, joille se vaaditaan työtehtävien takia.

Palvelualueen tekninen yksikkö vastaa koko hyvinvointialueen ajoneuvokaluston hallinnoinnista. Toimialalla huolehditaan myös kahdeksan hyvinvointialueen pelastuslaitoksen muodostaman hankintarenkaan yhteistyöstä raskaan kaluston osalta, ja yhdeksän pelastuslaitoksen hankintarenkaasta pienikaluston osalta sekä näiden hankintojen ja kilpailutusten valmistelusta.

Tekniikan toimintayksikkö huolehtii pelastuslaitoksen ajoneuvojen ja muun liikkuvan kaluston katsastuksista ja rekisteröinneistä. Lisäksi yksikkö hoitaa ajoneuvo-, kalusto- ja varustehankintojen valmistelutehtävät sekä kunnossapito- ja huoltotehtävät siten, että pelastustoiminnan ja ensihoidon ajoneuvot ja kalusto pysyy kunnossa ja toimintavarmana.

Turvallisuuskoulutusta suunnataan hyvinvointialueen henkilöstölle ja alueen yrityksille ja muille yhteisöille.

4 SISÄISEN VALVONNAN SUUNNITELMA JA RAPORTTI

Pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut toimialan sisäisen valvonnan raportti 2023 on laadittu marraskuussa 2023 ja se on käyty läpi toimialan johtoryhmän, omistajaohjaus- ja valvontajohtajan, sisäisen valvonnan päällikön ja arviointipäällikön tapaamisessa 24.11.2023. Sisäisen valvonnan selonteko -asiakirjassa on kuvattu sisäisen valvonnan suunnitelman ja raportin tarkastustoimenpiteitä ja havaintoja sekä johtopäätöksiä ja kehittämiskohteita. Lähteinä on käytetty mm. sisäisen valvonnan suunnitelma- ja raportointipohjaa, osavuosisikatsauksia tammi-syyskuu 2023, omavalvontaohjelmaa, toimialan 2024 talousarviotekstiä, toimialan toimintasuunnitelmaa sekä pelastustoimen palvelutasopäätöstä 1.12.2023-31.12.2027.

4.1 YLEISET KYSYMYKSET

4.1.1 Keskeiset palvelutasopäätöksen haasteet

Ensihoitopalveluiden osalta ensihoitoyksiköt ja niiden henkilöstö ovat kuormittuneita ja aluehallintoviraston määrittämä tehollinen työaika ylittyy toisinaan. Päivystyksien ruuhkautuminen, hoitolaitosten ja vuodeosastojen hoitopaikkojen pula vaikuttavat ensihoitotehtävien määrään. Tulevaisuudessa tulisi kyetä varmistamaan palveluntarve asiakkaille oikea-aikaisesti. Ensihoitopalvelun profiili on muutoksessa. Ensihoidon palveluntuotannon jatkon osalta on selvitystyö käynnissä yleisten palveluiden palvelualueen kanssa.

Turvallisuuspalveluiden muuttunut toimintaympäristö vaatii parempaa turvallisuuskulttuuria, yhtenäisiä turvallisuussuunnitelmia sekä turvallisuuden tunteen luomista henkilöstölle. Turvallisuustilanne on toimintayksiköissä ja kotiin annetuissa palveluissa muuttunut huonomaksi. Toimintatavat, turvallisuussuunnitelmat ja -koulutukset tulee yhtenäistää. Valmiusharjoitukset ja -ohjeet tulee jalkauttaa koko toiminta-alueelle. On myös tiedostettava taloudelliset vaikutukset turvallisuuteen ja sen kehittämiseen.

Pelastustoimen palvelutasopäätös 1.12.2023-31.12.2027 on hyväksytty aluevaltuustossa 13.11.2023. Pelastustoiminnan osalta seurataan toiminta-aikatavoitteita, vuorovahvuuksia ja pelastusasemaluokituksen toteutumista. Palvelutasopäätöksen toimintavalmiusajoissa pyymisessä on ollut haasteita ja tähän on kiinnitetty huomiota sekä kehitetty toimintaa teknillisillä ja toiminnallisilla toimenpiteillä. Kansallinen henkilöstöpula pelastusalalla on ajoittain johtanut vajaisiin työvuorovahvuuksiin, joihin on jouduttu palkkaamaan epäpäteviä pelastajia minimivahvuuden ja suorituskyvyn varmistamiseksi. Pelastajakoulutetun henkilökunnan saatavuushaasteet aiheuttavat jonkinasteisia heijastevaikutuksia myös pelastusviranomaisen vastuulle kuuluvien valvonta- ja palotarkastustoimenpiteiden toteuttamiseen. Kehittämiskohteena on riittävä ja tarkoituksenmukainen pelastusasemaverkosto sekä riittävä työvuorojen suunnittelu- ja minimivahvuusmitoitus, jossa huomioidaan äkillisten poissaolojen, lomien ja muiden poissaolojen vaikutus työvuorojen vajaukseen ja minimivahvuuden turvaamiseen.

Sivutoimisen pelastushenkilökunnan saatavuudessa on ollut haasteita, ja henkilökunnan lukumäärä on viime vuosina ollut laskeva. Pelastuslaitos on kiinnittänyt tähän erityistä huomiota, koska sivutoiminen pelastushenkilökunta on kiinteä ja merkittävä osa pelastuslaitoksen suorituskyvyn muodostumisen kokonaisuutta.

Pelastuskaluston keski-ikä on 17-vuotta ja pelastuskaluston toiminta – ja käyttökuntoisuuden ylläpitäminen edellyttää vuosittain toistuvien kalustoinvestointien toteuttamista investointisuunnitelman mukaisesti.

4.1.2 Varautuminen toiminnan häiriötilanteisiin (pandemia, työtaistelut, varautuminen)

Palvelualueilla, palveluyksiköissä ja toimintayksiköissä on huolehdittu suojamateriaalien riittävydestä ja tehty ohjeita ja suunnitelmia erilaisiin toiminnan häiriötilanteisiin. Häiriötilanteissa tehdään yhteistyötä pelastuslaitoksen palveluiden kanssa ja hyödynnetään sisäisiä ohjeita. Tarvittaessa palveluja priorisoidaan. Pelastustoiminnan osalta on mm. valmiussiirtosuunnitelma (henkilöstö / kalusto), resurssien käyttösuunnitelma sekä varaviesti- ja varapolttoainejärjestelyjä. Häiriötilanneohjeita tulee jatkossa päivittää. Todettakoon, että pelastuslaitos on varautumisorganisaatio, jolla on omaa huoltovarmuutta ja jatkuvuudenhallintaan on varauduttu sekä normaali että poikkeusoloissa. Varautumisen tukemista tehdään

yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Pelastustoimen valmiussuunnitelman päivitystyö on aloitettu ja työ on käynnissä.

Turvallisuuspalveluiden omaa varautumis- ja valmiussuunnittelua on kehitettävä nykyistä paremmaksi. Häiriötilanteisiin varautumista parannetaan kehittämällä suunnitelmia. Hyvinvointialueen yhteinen valmiussuunnitelma on laadittu. Valmiussuunnittelun yhteistyössä ja tiedonkulussa on kehitettävää toimialojen ja turvallisuuspalveluiden välillä.

4.1.3 Tietoturva- ja tietosuoja: asiakirjahallinta, tietojen ja tietojärjestelmien käyttö, loki-tietojen tarkastaminen

Toimialalla noudatetaan hyvinvointialueen tietoturva- ja suojaohjeistuksia sekä osallistutaan kansallisiin hankkeisiin. Henkilöstöstä tehdään turvallisuus selvitykset, jos työtehtävät sitä vaativat. Turvaluokitellut asiakirjat ja muu luokiteltu materiaali sekä henkilötietoja sisältävät asiakirjat säilytetään vaatimusten mukaisesti. Esihenkilöt seuraavat pakollisten tietoturvakoulutusten suorittamista oman henkilöstön osalta. Pakollisten verkkotenttien suorittamisessa ollaan aikataulussa vuoden loppuun mennessä. Pakollisista tietoturvakoulutuksista tiedotetaan henkilöstöä kuukausittain pidettävissä henkilöstöpalaverissa.

Ensihoitopalvelussa on siirrytty KEJO-järjestelmään, joka vaatii käyttäjältä tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviä toimenpiteitä.

Pelastuslaitoksen tietosuojaselosteet on laadittu ja niitä päivitetään tarvittaessa.

Pelastustoimen palotarkastusjärjestelmän (Wisemaster) ja toiminnanohjausjärjestelmän (Store) lokitiedot tallennetaan ja niitä voidaan tarvittaessa tarkastella jälkikäteen.

Pelastustoimella on käynnissä tila- ja tietoturvakehitysprojekti. Projekti perustuu laki julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta (13.1.2015/10) määritellyn mukaisesti. Projektiin tavoitteena on nostaa tietoturvasäilytys vastamaan turvallisuusverkon vaatimuksia ja pelastustoimen kumppanuusverkon ohjeistusta.

Johtopäätöksenä on, että tietoturva- ja tietosuoja-asioihin tulee kiinnittää enemmän huomiota kaikessa toiminnassa. Sisäisten koulutusten lisääminen ja ohjeiden tekeminen ja tarkistaminen sekä päivittäminen on tärkeää. Tietoturvallisuuden kiinnitetään huomiota ja se nähdään tärkeänä osana palveluprosessien kehittämistä.

4.1.4 Painopiste 2023: omavalvonnan toteutuminen

Omavalvonnan edut on tunnistettu ja sitä voisi toteuttaa enemmän. Pelastustoimen omavalvontaohjelma on laadittu alkuvuodesta 2023. Omavalvonnan raportoinnissa on vielä puutteita ja toimintatapoja opetellaan vielä. Omavalvonnan toteutumisesta raportoidaan kokonaisturvallisuuslautakunnalle ja aluehallitukselle kaksi kertaa vuodessa.

Omavalvontaa kehitetään aktiivisesti ja määrätietoisesti. Omavalvonnan onnistunut toteuttaminen vaatii jatkuvaa toiminnan ja toteutuksen seurantaa, systemaattista arviointia sekä sitoutumista jatkuvan parantamisen periaatteisiin organisaation kaikilla tasoilla.

Laadun ja vaikuttavuuden arvioinnissa on kehitettävää toimialasta riippumatta. Raportointia pyritään yhtenäistämään hyvinvointialuetasoisesti.

4.1.5 Painopiste 2023: määräaikojen noudattaminen palveluihin pääsyn tai palvelun osalta

Ensihoitopalvelun osalta määritellyt tavoittamisajat eivät ole aina toteutuneet. Yhden kuljetavan ensihoitoyksikön vähentäminen näkyy pitkittyneinä tavoittamisviiveinä etenkin tehtävien ruuhkautuessa.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden osalta palveluyksikön tarjoamissa on pyritty vastaamaan asiakkaiden palvelutarpeeseen riittävässä ajassa. Palveluyksikön resursseissa on ollut haasteita. Resurssien riittävydestä on huolehdittava, jotta jatkossakin kyetään vastaamaan palvelutarpeeseen.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat ovat pääosin toteutuneet yksittäisiä II- ja III-tason riskiruutuja ja Vuorela-Toivala-alueen sekä Kuopion kantakaupungin asemaseudun I- ja II-tason riskiruutuja lukuun ottamatta. Kantakaupungin 1-tason riskiruuduista on tullut selvityspyyntö IS-Avilta 13.11.2023. Johtopäätöksenä todetaan, että pelastusasemaverkostoa ja riskiruutujen tavoitettavuutta tulee kehittää.

Toimialalla toimitaan hyvän hallinnon ja lainsäädännön periaatteiden mukaisesti. Hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti viranomaisen on käsiteltävä hallintoasiat viivytyksettä. Tiedonluovutus voi julkisuuslain mukaisesti kestää 14 vuorokautta. Tämä on pääsääntöisesti toteutunut.

4.2 JOHTAMINEN

4.2.1 Johtoryhmien kokoukset, työpaikkakokoukset ja päätösten valvonta sekä otto-oikeuden toteutuminen säännösten mukaisesti

Toimialan johtoryhmä on kokoontunut säännöllisesti. Jatkossa pohditaan pelastustoimen palvelualueen johtoryhmän kokoonpanoa ja järjestetään palvelualueen johtoryhmän kokoukset jatkossa tarpeen mukaan. Pyritään säännöllistämään johtoryhmän kokoukset myös palvelualueetasolla välttämättömien linjanvetojen ja ajantasaisen tiedon käsittelemiseksi. Turvallisuuspalveluilla ei ole omaa johtoryhmää.

Henkilöstöpalaverit toimialan koko henkilöstölle on järjestetty säännöllisesti. Nämä Teamskokoukset tallennetaan. Henkilöstöä tavataan säännöllisesti myös lähitapaamisina. Henkilöstöjohtamisen kehittämiseen on panostettu mm. Johdolle suunnatulla valmentavan johtamisen työpajalla. Lisäksi palveluyksiköillä on säännöllisesti omia kokoontumisia.

Viranhaltijapäätösten valvonnassa on havaittu yksittäisiä poikkeamia ja virheellisyyskiä. Valvonnassa havaittuihin selkeisiin poikkeamiin on toteutettu hyvinvointialueen ohjeistuksen mukaiset korjaavat toimenpiteet. Lautakunnan alaisten viranhaltijoiden viranhaltijapäätösluettelot toimitetaan kaksi kertaa viikossa lautakunnan puheenjohtajalle ja esittelijälle. Hallinto-, hankinta- ja henkilöstöpäätösten valvontaa jatketaan toimialalla.

4.3 HENKILÖSTÖ

4.3.1 Työkuorma ja henkilöstöresurssien kohdentaminen

Vuoden 2023 osalta voidaan todeta, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen organisaation organisoituminen, taustaselvittelyt, kyselyt ja rahoitus ovat haastaneet pelastustoimi ja turvallisuuspalveluiden henkilökuntaa todella merkittävästi. Henkilökunnan toimesta on toteutettu hyvinvointialueen organisoitumisen kanssa samanaikaisesti normaalia lainsäädännön perusteella muodostuvaa tehtävä- ja palvelukokonaisuutta, joten henkilökuntaan kohdistunut työkuorma on ollut merkittävä ja ajoittain kohtuuton. Tämä on edellyttänyt henkilökunnalta huomattavaa joustamista.

Ensihoidossa yksiköt miehitetään laskennallisen tarpeen mukaan. Ajoittain on havaittu henkilöstön kohtuutonta kuormittumista ja tehollinen työaika on ylittynyt (etenkin Varkauden ja Kuopion ensihoitoyksiköissä). Painopistevuoroilla on saatu resurssia kohdennettua kiireisiin ajankohtiin ja pienentämään kuormitusta. Tämä on havaittu hyväksi toimintatavaksi ja sillä on saatu vähennettyä henkilöstön kuormitusta kiireisinä ajankohtina sekä tehollisen työajan ylityksiä.

Turvallisuuspalveluissa on esihenkilötyöllä varmistettu riittävät resurssit palveluiden tuottamiseen. Tiimityöllä on mahdollistettu kuormituksen tasaaminen. Kohtuutonta työkuormaa on esiintynyt satunnaisesti. Resurssien riittävydestä tulee huolehtia.

Onnettomuuksien ehkäisyn käytettävissä olevat resurssit on määritetty pelastuslain, kemikaaliturvallisuuslain ja valmiuslain mukaisten palveluiden tuotantoon. Henkilöstöresurssien osalta on tehty yhteistyötä pelastustoiminnan kanssa. Yksikössä on havaittu kohtuutonta työkuormaa resurssihaasteiden vuoksi. Riittävien resurssien saatavuudesta tulee jatkossa huolehtia palvelutarpeen ja lakisääteisistä tehtävistä suoriutumisen varmistamiseksi.

Pelastustoiminnassa tehdään pelastusasemittain työvuorokohtaista suunnittelu- ja minimivahvuustarkastelua, joka perustuu pelastusasemakohtaisiin suorituskykyvaatimuksiin. Riittämättömät työvuorovahvuudet johtavat toistuviin ja jatkuviin valmiussiiirtoihin ja epätarkoituksenmukaiseen lyhytaikaisten sijaisten käyttöön. Epäpäteviä henkilöitä on jouduttu palkkaamaan maakuntien pelastusasemille työvuorovahvuuksia paikkaamaan. Riittävän ja pelastusasemaluokituksen mukaisen henkilöstöresurssin ja kaluston suorituskyvystä tulee huolehtia. Tarkoituksenmukainen lisä- ja jatkokoulutus eri kelpoisuuksia vaadittaviin huolto- ja pelastustoiminnan tehtäviin tulee mahdollistaa henkilöstölle, jotta voidaan suoriutua tarkoituksenmukaisesti määräaikaistarkastuksista, huolloista ja erikoiskaluston käytöstä.

Sisäministeriön julkaisuja 2023:28 Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan on julkaistu 12.9.2023 alkaen. Tämä tulee vaikuttamaan henkiöstöresurssien käyttöön ja jakautumiseen tulevaisuudessa. Ohjeen myötä on käynnistetty mm. työterveyshuollon koulutukset liittyen soveltuvuusarvioiden ja tasolausuntojen antamiseksi yhteneväisesti ja ministeriön ohjeen mukaisesti koko pelastuslaitoksen alueella. Lausuntojen saamisessa työterveyshuollon yksiköistä on ollut haasteita ja tämä voi aiheuttaa työturvallisuusriskejä pelastustoiminnassa.

4.3.2 Kehityskeskustelut, vuosilomat, täyttöluvut

Kehityskeskusteluja on pidetty vaihtelevasti toimialalla. Osassa yksiköistä ne saadaan toteutettua vuoden loppuun mennessä. Lähiesihenkilöitä on muistutettu kehityskeskustelujen pitämisestä vuosikellon mukaisesti.

Toimialalla tehtäväkuvaukset ovat ajan tasalla ja niitä päivitetään tarvittaessa. Lomat on pidetty pääsääntöisesti ajallaan ja hyvinvointialueen ohjeistuksen mukaisesti.

Rekrytoinneille on haettu täyttöluvut hyvinvointialueen ohjeistuksen mukaisesti. Kaikille viroille ei ole saatu täyttölupaa. Joitakin toimialan virkoja/tehtäviä on jäänyt perustamatta hyvinvointialueelle.

4.3.3 työyksiköiden säännölliset tapaamiset, henkilöstön työhyvinvointi

Työyksiköiden kokouksia järjestetään säännöllisesti ja tässä hyödynnetään myös etäyhteyksiä. Kokouksissa käsitellään yksiköiden ajankohtaisia asioita. Työyksiköiden säännölliset tapaamiset on koettu tärkeiksi; niissä henkilöstö saa keskustella ajankohtaisista asioista. Esihenkilöt ovat pääsääntöisesti tavoitettavissa virka-aikana. Ensihoitajilla ja pelastustoimen poikkeustyöaikaa tekevällä henkilöstöllä lähiesihenkilöt ovat saatavilla vuorokauden ympäri.

Toimialan sairauspoissaoloprosentti oli 31.10.2023 3,12. Se on todella hyvällä tasolla. Henkilöstön työkyky on pääsääntöisesti hyvä. Työhyvinvointikysely on toteutettu hyvinvointialue-tasoisesti. Pelastustoimen palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmassa yhtenä keihäänkärkenä on hyvinvoiva ja osaava henkilöstö. Työhyvinvointisuunnitelmat tulee laatia 1/2024 mennessä. Työpaikkakäyntejä on toteutettu. Työturvallisuusilmoitukset tehdään HaiPro-järjestelmään ja ne on pääosin käsitelty vaatimusten mukaisesti.

4.3.4 Painopiste 2023: säännöllisen työajan seurannan järjestäminen ja työaikapoikkeamien hallinta

Toimialalla toteutetaan jatkuvaa työajan toteutumisen seurantaa. Käytössä on mm. Storehenkilöstöhallintojärjestelmä ja Nepton-työajan seurantajärjestelmä liukuvaa työaikaa tekevällä henkilöstöllä. Poikkeusluvan mukaista työaikaa tehdään ensihoidossa ja pelastuksen työtehtävissä. Kyseisessä työajassa tulee tehdä seurantaa aluehallintoviraston työajan poikkeusluvan tarkoittamien lepoajan poikkeamien osalta. Tämä on esihenkilöiden tehtävä. Ensihoitopalvelussa on todettu poikkeamia tehollisen työajan osalta.

Esihenkilöt seuraavat ja hyväksyvät Nepton-kirjaukset työajanseurantajärjestelmässä. Nepton-työaikasaldojen ylityksiä on yksittäisillä henkilöillä. Esihenkilöiden on puututtava työaikaylityksiin ja tehtävä työntekijöiden kanssa suunnitelma, miten tunnit pidetään vapaana. Saldovapaiden pitäminen on haasteellista. Työajanseurannan tarkastelua tulee tehostaa. Työaikaylityksiä ja henkilöstön Nepton-saldokertymiä käsitellään toimialan johtoryhmässä yleisellä tasolla ja kertyneet tunnit pyritään pitämään vapaa-aikana 31.12.2023 mennessä.

4.4 TALOUS

4.4.1 Taloussuunnitelmassa pysyminen ja talouden toteuman seuranta

Toimialan talousarvion laadinta on tehty todellisen arvion mukaan. Yllätykset otetaan huomioon talousarviovuoden aikana. Taloussuunnitelmassa on pääosin pysytty.

Talouden osalta tulee olemaan jatkossa enemmän haasteita ja koko hyvinvointialueella vaaditaan tiukkaa talouskuria ja talousseurantaa sekä poikkeamiin puuttumista. Talouden toteumaa seurataan säännöllisesti mm. johtoryhmän kokouksissa kuukausittain. Osavuositarkastukset käsitellään kokonaisturvallisuuslautakunnan kokouksissa ja säännöllisesti johtoryhmässä. Lisäksi toimialalla seurataan kuukausittain mm. talousraportteja ja sitovia mittareita.

4.4.2 Poikkeamat

Ensihoitopalvelun osalta suurimmat taloussuunnitelman ylitykset ovat johtuneet muilta toimialoilta siirtyneistä kustannuksista.

Pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut toimialan toteutuneena ja yhtenä merkittävimpana talouteen vaikuttavana riskinä ja poikkeamana voidaan pitää paikallissopimuksen sisältökirjauksesta muodostunutta epäselvyyttä arkipyhäkorvauksien osalta. Arkipyhäkorvausta koskevan kirjauksen ja tulkintaerimielisyyden vuoksi arkipyhävapaiden toteuttamisesta muodostui yli 1 M€ henkilöstökustannusvaikutukset, jotka kohdistuivat toimialalle paikallissopimuksessa määritellyn kokonaiskorvausprosentin lisäksi. Sijaismäärärahat ovat ylittyneet myös. Kustannuksien tiliöinti ja kohdistuminen oikein on tarkistettava säännöllisesti. Esihenkilöille on myönnettävä tarkasteluoikeus talous- ja henkilöstöhallinto-ohjelmiin, jolloin henkilöstökuulujen tiliointiä ja kohdistumista voidaan seurata sekä henkilöittäin että tehtävänimikkeittäin.

Pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut toimialan henkilöstökulut ovat nousseet niin merkittävästi, että kohonneiden kustannuksien taustalla voi olla myös henkilöstökulujen kohdistumiseen sisältyviä kirjausvirheitä. Kirjausvirheiden sisältöä tai paikkansapitävyyttä ei voida tällä hetkellä tarkistaa toimialan toimesta (esim. controller). Tämä on erittäin merkittävä puute talouden seuraamisen sekä taloudenhallinnan näkökulmasta.

Pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut neuvottelee Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstöhallinnon johdolla uutta pelastushenkilöstön poikkeusluvan mukaisen työajan kokonaispalkkausta koskevaa paikallissopimusta vuodelle 2024. Paikallissopimusneuvottelun yhteydessä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että sopimuksessa sovittava kokonaiskorvausprosentin tulee sisältää kaikki HVTES- sopimuksessa määritellyt erilliskorvaukset.

Talousennusteiden ylityksiä on havaittu ja korjaavia toimenpiteitä on tehty välittömästi. Ilmoitettuja talousarviomuutoksia ei ole viety kirjanpidon järjestelmiin. Pelastustoiminnan osalta poikkeamat ovat aiheuttaneet tarpeen lisätalousarvion laadinnalle. Arkipyhävapaiden kustannusvaikutusta ei kyetty arvioimaan riittävällä tarkkuudella. Jatkossa paikallissopimuksissa neuvoteltujen asioiden taloudellinen vaikutus tulee laskea ja ottaa talousennusteissa ja talousarviossa huomioon. Pelastustoimi ja turvallisuuspalveluiden tulee käynnistää vuoropuhelu hyvinvointialueen talous- ja henkilöstöhallinnon kanssa ja sopia palkkojen oikeellisuuden tarkistamisprosessin kehittämisen toimenpiteistä sekä aikataulusta.

4.4.3 Investoinnit ja hankinnat, palvelujen myynti

Syyskuun lopussa 67 % investointisuunnitelmaan hyväksytyistä laiteinvestoinneista on käynnistynyt tai toteutunut. Investointeja ja hankintoja on tehty investointisuunnitelman ja kaluston uusinta- ja poistosuunnitelman mukaisesti. Osa investoinneista toteutuu ensi vuoden puolella johtuen pitkistä toimitusajoista. Kalustohankinnat menevät teknisen yksikön kautta, jonka budjetin seuranta on haastavaa. Laiteinvestointeja jouduttu karsimaan talouden raamien mukaisiksi. Tulevaisuudessa ajoneuvokaluston pitkistä toimitusaikojen takia jo päätetyn investointipäätöksen tulee kattaa investointi, vaikka valmistuminen siirtyy seuraavalle vuodelle.

Palvelujen myynti on toteutunut 45 % lokakuun 2023 lopussa (huomioitu talousarvio muutos). Turvallisuuspalveluiden palveluyksikössä turvallisuuskoulutuksien myyntiä ulkopuolisille on jouduttu vähentämään suuren sisäisen koulutustarpeen vuoksi.

4.4.4 Taloudellisuus- ja tuottavuusohjelman vaikutukset toimintoihin

Taloudellisuus- ja tuottavuusohjelma on vähentänyt yhden kuljettavan 24/7 valmiudessa olevan ensihoitoyksikön. Yksikkö on muutettu yhden hengen yksiköksi, joka on valmiudessa 12 tuntia seitsemänä päivänä viikossa. Tämä muutos on lisännyt merkittävästi muiden yksiköiden kuormittumista.

Pelastustoiminnan osalta päällystön virkarakenne on supistunut ja palomestareilla on laajempia pelastusasemaryhmiä ja enemmän henkilöstöhallinnollisia asioita hoidettavana. Kii-reelliset hälytystehtävät ja muut pelastustoiminnan tehtävät on kyetty ensisijaisesti hoitamaan, mutta on jouduttu tinkimään valvontaan ja tarkastuksiin osoitetusta työajasta.

4.5 HANKINNAT

4.5.1 Hankintavaltuudet, kilpailutusprosessit, sopimusten sisältöjen valvonta

Hankintavaltuuksien noudattamisessa tai kilpailutusprosesseissa ei ole havaittu poikkeamia. Kehittämiskohteena on huomioitava kilpailutusprosesseihin liittyvä resursointi. Sopimuksia tehdessä sisältö varmennetaan hyvinvointialueen hankintasäännösten mukaiseksi. Sopimusten valvonta tapahtuu lähinnä laskujen asiatarastuksen ja hyväksymisen yhteydessä. Vuokrasopimusten hallinta ja valvontavastuu toimitilojen osalta hyvinvointialueen kiinteistöhallinnossa. Vuokrasopimukset on tallennettu D10-järjestelmään ja kiinteistöhallintajärjestelmään, mutta sinne ei oikeuksia pelastuslaitoksen henkilöillä.

4.6 RISKIENHALLINTA

4.6.1 Haitta- ja vaaratilanteet potilaille / asiakkaille, HaiPro-ilmoitusten käsittely

Ensihoitopalvelun yksiköissä on havaittu joitakin haittatapahtumia. HaiPro-järjestelmän avulla seurataan haittatapahtumia ja kehitetään toimintaa niiden perusteella. Pelastustoiminnalla on ollut käytössä osittain päällekkäisinä sekä Pera-järjestelmä että HaiPro-järjestelmä. Kehittämiskohteena on näiltä osin yhteen järjestelmään siirtyminen 1.1.2024.

HaiPro-ilmoitukset on käsitelty pääosin ajallaan. Huomioitava, että tapaturmailmoituksissa on 10 vrk ilmoitusaika vakuutusyhtiöön.

4.6.2 Riskien arviointi ja työturvallisuusriskien kartoittaminen

Riskit on kartoitettu/kartoitetaan ja dataa kerätään Granite-iskienhallintajärjestelmään. Kemikaaliriskit arvioidaan Eco-Online -järjestelmässä. Toiminnallisia ja taloudellisia riskejä arvioidaan säännöllisesti ja tarvittaessa esim. toiminnan muuttuessa. Väärinkäytösriskien arvioinnista ja niiden ehkäisemisestä tarvitaan tarkempaa ohjeistusta (esim. autojen tankkaukset ja pienet hankinnat ostokorteilla). Riskien arviointiprosessi ja -järjestelmä on uusi toimialalla. Kehittämisehdotuksena on, että riskienhallinnalle suunnitellaan vuosikello, jonka mukainen toiminnan seuranta tapahtuu johtoryhmässä. Näin siitä tulisi jatkuva, säännöllinen prosessi.

Työturvallisuusriskejä on kartoitettu työyksikkökohtaisesti. Pelastustoiminnassa työturvallisuusriskit on kartoitettu pelastusasema- ja yksikkötasolla Pera-järjestelmään. Jatkossa tulee huolehtia näiden siirto Granite-järjestelmään sekä riskikartoitusten päivitys.

4.7 TOIMIALAN OMAT SISÄISEN VALVONNAN KOHTEET 2023

1. Varallaolokysymysten ratkaiseminen siten, että palvelutasopäätöksessä hyväksytty palvelutaso toteutuu:
Päätoiminen miehistö- ja yksikönjohtajavarallaolo päätetty 1/2023. Sivutoimisen henkilöstön varallaoloa on osittain supistettu.
2. Riittävä talous, mikä vastaa mm. vuokrien nousuun (uudet pelastusasemat) ja rekrytointitarpeisiin:
Taloustilanne on kiristynyt. Kiinteistövuokrien seuranta on siirtynyt hyvinvointialueen kiinteistöhallinnolle. Kiinteistövuokriin kuuluvien osuuksien tarkempi auki kirjoittaminen jatkossa tärkeää. Rekrytoinneille on haettava täyttöluvat. Valtakunnallinen pelastajapula todettu.
3. Omavalvontaohjelman valmistelu ja käyttöönotto:
Pelastustoimen omavalvontaohjelma on laadittu ja otettu käyttöön. Omavalvonnasta raportoidaan kaksi kertaa vuodessa kokonaisturvallisuuslautakunnalle ja aluehallitukselle.

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Toimialalla havaittuja merkittäviä poikkeamia

Turvallisuuspalvelut:

- turvallisuustilanne toimintayksiköissä ja kotiin annetuissa palveluissa on muuttunut huomommaksi

Ensihoitopalvelut:

- Aluehallintoviraston määrittämä tehollinen työaika ylittyy toisinaan
- palvelutasopäätöksessä määritellyissä tavoittamisajoissa ei ole aina pysytty
- ajoittain kohtuutonta työkuormaa esiintynyt erityisesti Varkauden ja Kuopion ensihoitoyksiköissä

Pelastustoiminta:

- Kuopion kantakaupungin 1-tason riskiruuissa on toimintavalmiusaikapuutteita

- ajoittain on havaittu riittämättömiä työvuorovahvuuksia, joihin on jouduttu palkkaamaan epäpäteviä pelastajia minimivahvuuden ja suorituskyvyn varmistamiseksi (ns. maakuntien pelastusasemat)
- valvontaan ja tarkastuksiin osoitetusta työajasta on jouduttu tinkimään kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstöresurssipulan vuoksi
- talouden poikkeamat aiheuttaneet tarpeen lisätalousarvion laadinnalle
- pelastus- ja ajoneuvokaluston uusintaa jouduttu karsimaan talouden raamien mukaisiksi
- pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön soveltuvuusarvioiden ja tasolausuntojen saaminen työterveyshuollon yksiköistä on ollut haasteellista

Onnettomuuksien ehkäisy ja varautuminen:

- henkilöstövaihdoksien ja määräaikaisuuksien takia toiminnan jatkuvuus sekä osaamisen hallinta ei ole ollut suunnitellulla tasolla, mikä on aiheuttanut vaikutusta palvelun laatuun sekä palvelu-aikaan
- henkilöstöresurssien vakiinnuttaminen virkapohjaiseksi ei ole toteutunut
- varautumisessa jouduttiin tekemään talousarviosta ennalta budjetoimattomia hankintoja

Talous- ja henkilöstöhallinto:

- palkkojen oikeellisuuden tarkistamisen prosessi ei toimi optimaalisesti (tiliöinti ja kustannuspaikka)
- ajoittain henkilöstön kohtuutonta työkuormaa on esiintynyt

5.2 Kehittämiskohteita tulevalle vuodelle

Prioriteeteiksi tulevalle vuodelle on suunniteltu työhyvinvointisuunnitelmien laadinta ja pelastustoimen omavalvonnan sisällöllinen kehittäminen ja vaiheittain toteutettava käyttöön ottaminen. Lisäksi kehittämiskohteita ovat:

Ensihoito:

- selvitys ensihoidon palvelujen tuottamisesta tehty ja odottaa edelleen lopullista päätöstä ensihoitopalvelun järjestämisestä joko pelastuslaitoksen tai yleisten palvelujen tuottamana sekä siirtymäaika uudenlaiseen toimintamalliin
- palvelutarpeen varmistaminen oikea-aikaisesti sekä palvelutarpeeseen vastaaminen mm. kotiin vietävien palveluiden osalta
- ensivastetoiminnan ja moniammatillisten yksiköiden kehittäminen ja alue-ensihoidajatoiminnan edelleen jatkaminen

Pelastustoiminta:

- asemaverkoston, riskiruutujen toimintavalmiusaikojen ja suorituskyvyn varmistaminen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti
- pelastustoiminnan henkilöstöresurssin saatavuuden turvaaminen koko maakunnan alueella ja kaikilla pelastusasemilla
- pelastustoimintaan osallistuvan henkilökunnan osaamisprofiilin määrittäminen ja sisäisen koulutuksen kehittäminen
- pelastusasemien tila- ja tietoturvakehitysprojektin (tuve) toimeenpanon jatkaminen
- pelastustoiminnan kriittisten ydintoimintojen määrittäminen ja jatkuvuudenhallintatoimien kehittäminen
- Itä-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskustoiminnan käynnistäminen ja kehittäminen

- tilannekuva-asetuksen mukainen viranomaisten välisen tilannekuvaraportoinnin kehittäminen
- työterveyshuollon henkilökunnan kouluttaminen pelastussukellusohjeen mukaisten tasolausuntojen laatimiseen

Onnettomuuksien ehkäisy ja varautuminen:

- henkilöstöressurssin vakiinnuttaminen ja vähintään olemassa olevien virkojen täyttäminen, jotta valvontasuunnitelman mukaisista tehtävistä voidaan suoriutua sekä toteuttaa muut pelastuslain vaatimat onnettomuuksien ehkäisyn sekä varautumisen ja väestönsuojelun tehtävät
- onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen kokonaisuuden tarkasteleminen ja tehtävänkuvien päivittäminen vaadittavilta osin
- onnettomuuksien ehkäisyn ja varautumisen palveluiden kehittäminen henkilöstöressurssien mahdollistamissa rajoissa

Turvallisuuspalvelut:

- toimintatapojen, turvallisuussuunnitelmien ja koulutuksien yhtenäistäminen
- valmiusharjoitusten ja -ohjeiden jalkauttaminen toiminta-alueella
- hyvinvointialuekonsernin turvallisuustilannekuvaraportoinnin kehittäminen

Talous- ja henkilöstöhallinto:

- palkkatiedon tallentamiseen vaikuttavat tekijät on tunnistettava, jolloin voidaan varmistua palkkatietojen oikeasta kohdistumisesta (tiliöinti ja kustannuspaikka)

5.3 Toteutuneet ja merkittävimmät riskit sekä riskienhallinta

Riskienarviointi tehtiin osana talousarvion laadintaa. Vuonna 2023 toimialalla toteutuneista riskeistä merkittävimpinä voidaan pitää:

- arkipyhäkorvausten vaikutus budjetin ylitykseen
- sijaismäärärahojen ylittyminen
- henkilöstökulujen kohdistumiseen sisältyvät kirjaus- ja tiliointivirheet
- valtakunnallinen pelastajapula
- ensihoidon työturvallisuus

Toimialan merkittävimmiksi riskeiksi on lisäksi arvioitu:

- avainhenkilöriskit
- epäpätevien sijaisten käyttäminen pelastustoiminnan sijaisuuksiin voi aiheuttaa selvityspyynnön aluehallintovirastolle
- talousarvio ei mahdollista hyväksytyyn palvelutasopäätöksen toteutumista
- talousarvio ei mahdollista hyvinvointialueen turvallisuuspalveluiden suunniteltua toteutumista
- pelastuskalustoon kohdistuvat merkittävät kalustovahingot, joita ei oma huolto- ja korjaustoiminta tai ostopalvelut riitä
- pelastuskalusto myydään rikkiäisenä, koska korjauskulut ylittävät kaluston arvon

Riskien hallitsemiseksi kiinnitetään jatkossa huomiota paikallissopimusten sisällön kirjaamiseen. Paikallisneuvottelut koskien pelastushenkilökunnan poikkeusluvan mukaisen työajan työaikaisien kokonaiskorvausta vuodelle 2024 ovat kesken. Eri työaikamalleja, henkilökunnan tehtäväkuvia sekä pelastustoimintaan osallistuvan henkilökunnan palkan

määräytymisen perusteita tulee tarkastella. Uusi sisäministeriön ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan tulee todennäköisesti muuttamaan henkilöstön sijoittumista ja työtehtävien sisältöä toiminta-alueilla. Talouden seuranta mm. sijaismäärärahojen osalta on oltava jatkuvaa ja suunnitelmallista.

Ensihoidon työturvallisuus, suojavarusteet ja henkilökunnan ohjeistus on huomioitava muutuneen turvallisuustilanteen mukaan. Uusi työturvallisuusohje on valmistumassa yhdessä yleisten palveluiden ensihoidon kanssa. Lisäksi 2024 alussa alkavat uhka- ja väkivaltatilankoulutukset.

Avainhenkilö- ja talousriskien kartoitus ja päivittäminen hallintatoimena on huomioitava. Henkilöstökulujen tarkastelu henkilöittäin on tehtävä, jotta kustannukset saadaan kohdistumaan oikein. Epäpätevien pelastustoiminnan sijaisten käyttämisestä tehdään hallinnolliset päätökset D10-järjestelmään. Päätökset on tehty takautuvasti 1.6.2023 alkaen. Tuolloin on annettu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ratkaisu päätoimisen ja kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön poissaolojen korvaamisesta epäpätevällä henkilöstöllä. Palvelutasopäätöksen uudelleen arviointi talouden raamin mukaisesti aloitetaan tarvittaessa. Pelastuskaluston aktiivinen uusiminen ja huoltopalveluiden turvaaminen toiminnan kannalta on tärkeää.

Riskienhallinnan kehittäminen koetaan tärkeäksi ja sitä halutaan toimialalla kehittää. Ehdotuksena on mm. riskienhallinnan vuosikellon laatiminen. Toimialalla toivotaan hyvinvointialueen suunnasta ohjausta riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kehittämiseen.

LÄHTEET

Pohjois-Savon hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohje
8.12.2022.

Sisäisen valvonnan suunnitelma, toteutus ja raportointi 2023 yhteenvetolomake, pelastus-
toimi- ja turvallisuuspalvelut toimiala.

Osavuosisikatsaukset I tammi-maaliskuu 2023, II tammi-kesäkuu 2023 ja III tammi-syyskuu
2023 pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut toimiala.

Pohjois-Savon pelastustoimen omaavolontaaohjelma.

Toimintasuunnitelma 2023, pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut toimiala.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös 2024–2027.

Toimialajohtajan tilannekatsaukset / kokonaisturvallisuuslautakunnan kokoukset2023.